KE-4.1100 Orgaaninen kemia 1

Tentti 27.10.2005

Kokeessa sallitut apuvälineet: Molekyylimallisarja, taskulaskin.

Mikäli vastaat koepaperiin, palauta paperi nimelläsi ja opiskelijanumerollasi varustettuna!

1. (*15 p*) Salinosporamidi on luonnonaine, jota on eristetty trooppisilla merialueilla elävien *Salinospora*-sukuun kuuluvista bakteereista. Aine tappaa erittäin tehokkaasti mm. rintasyöpä- ja melanoomasyöpäsoluja, ja salinosporamidia tutkitaankin tällä hetkellä innokkaasti erittäin lupaavana syöpälääkekandidaattina.

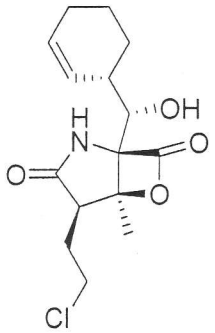

Salinosporamidi A

Tunnista molekyylin funktionaaliset ryhmät ja nimeä ne.

2. (*16 p*) a) Piirrä orbitaalikaavio formaldehydille. Merkitse piirrokseen myös hiilen ja hapen hybridisaatio sekä sidoskulmat. Keskity kaaviossa vain C=O –sidokseen!

formaldehydi

b) Selitä, miksi formaldehydi reagoi nukleofiilien kanssa hiilestä eikä hapesta. Piirrä havainnolliset piirrokset niistä orbitaaleista, joiden kanssa nukleofiilit eniten vuorovaikuttavat. Esitä myös suunta (kulma), josta nukleofiili mieluiten hyökkää.

3. (*19 p*) Esitä seuraavien reaktioiden tuotteet **A-D**.

a)

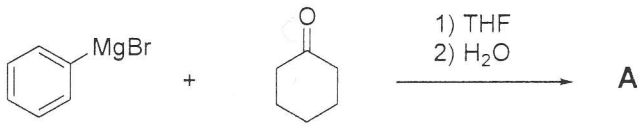

b)

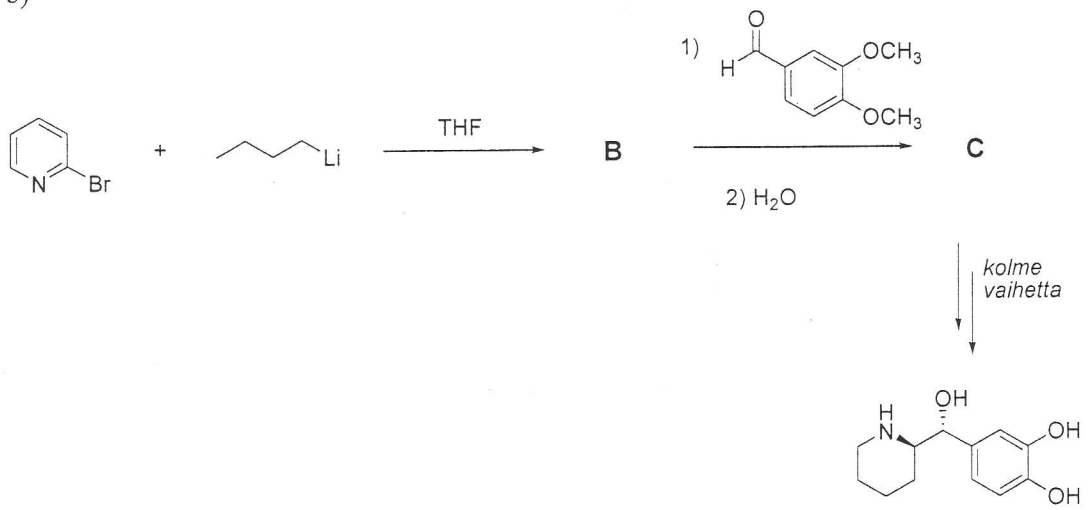

Rimiterol
yskänlääke

c)

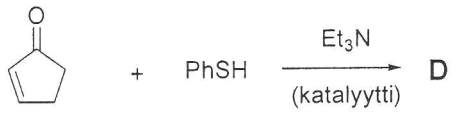

d) Esitä myös mekanismi c-kohdan reaktiolle.

4. (*8 p*) Mitkä seuraavista yhdisteistä ovat aromaattisia? Voit tarkastella joko renkaita erikseen tai yhdessä. Ilmoita myös π-elektronien lukumäärä kussakin tarkastelemassasi rengassysteemissä.

a)

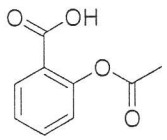

Asetyylisalisyylihappo

b)

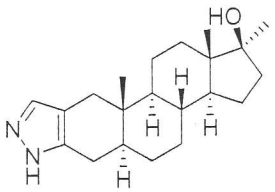

Stanozolol, anabolinen steroidi, jonka avulla Ben Johnson voitti olympiakullan kolmeksi päiväksi

c)

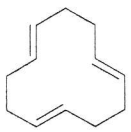

1,5,9-syklododekatrieeni

d)

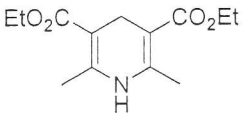

Hantzschin esteri

5. (*24 p*) a) Järjestä seuraavat yhdisteet järjestykseen happamuutensa perusteella alkaen happamimmasta. Perustele lyhyesti esittämäsi järjestys.

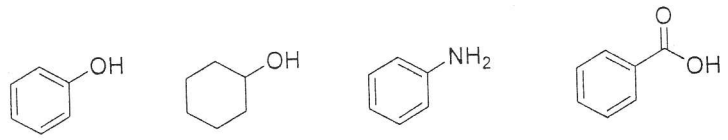

A B C D

b) Seuraavat yhdisteet reagoivat eri nopeudella nukleofiilien, kuten hydroksidi-ionin, kanssa. Järjestä yhdisteet reaktiivisuusjärjestykseen alkaen reaktiivisimmasta. Perustele lyhyesti esittämäsi järjestys.

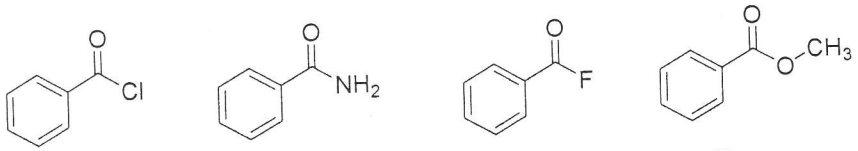

E F G H

6. (*20 p*) Olet yrittänyt tislata diketeeniä eroon happamasta etanoliliuoksesta. Tislaustuote ei kuitenkaan enää muistuta lainkaan diketeeniä, vaan sen molekyylikaavaksi saadaan massaspektrometrillä $C_6H_{10}O_3$.

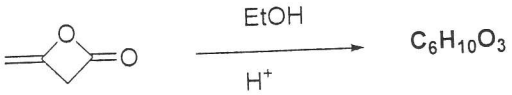

diketeeni

Tuotteen IR- ja NMR-spektrit näyttävät seuraavanlaisilta:

- IR: 1745 ja 1710 cm^{-1}
- ^{13}C NMR: 203, 170, 62, 39, 22, 15 ppm
- ^{1}H NMR: 4.2 (2 H, kvartetti, $J = 7$ Hz), 3.24 (2 H, singletti), 2.21 (3 H, singletti), 1.28 (3 H, tripletti, $J = 7$ Hz).

a) Mikä yhdiste on syntynyt? Perustele vastauksesi ja tunnista kukin spektripiikki.
b) Ehdota myös mekanismi, jolla tuote syntyy.

---

7. Bonuskysymys (vapaaehtoinen, 4 p):

Seuraavassa reaktiossa käytetään katalyyttinä sekundäärisen amiinin HCl-suolaa. Selitä, miten katalyytti nopeuttaa reaktiota.

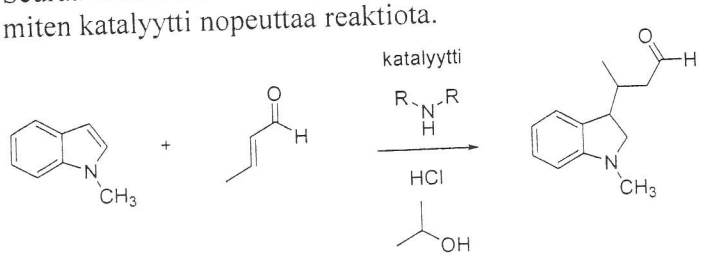

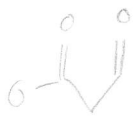

Taulukkotietoa:

IR-spektrin alueet:

4000 – 3000		2000 – 1500	1500 – 1000
X–H	C≡C	C=C	C–O
C–H	C≡N	C=O	C–F
O–H		C=N	C–Cl
N–H			

^{1}H NMR-spektrien tyypilliset kemialliset siirtymät:

tarkka siirtymä voi vaihdella ±1.5 ppm
elektroneja puoleensa vetävien tai luovuttavien ryhmien takia

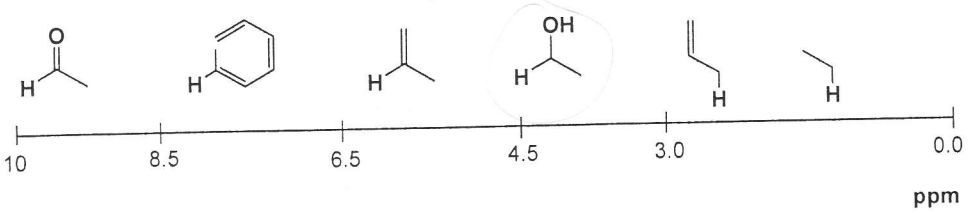

^{13}C NMR-spektrien tyypilliset kemialliset siirtymät:

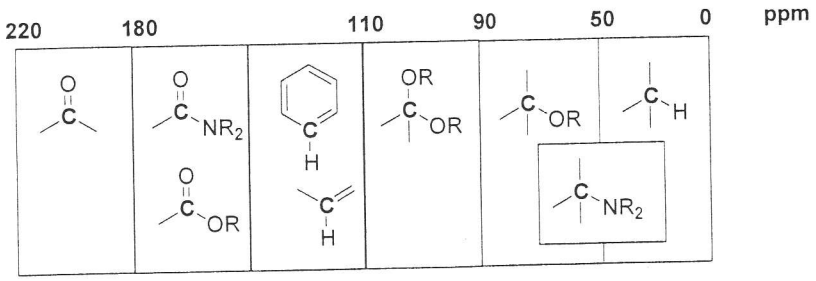

Jaksollinen järjestelmä:

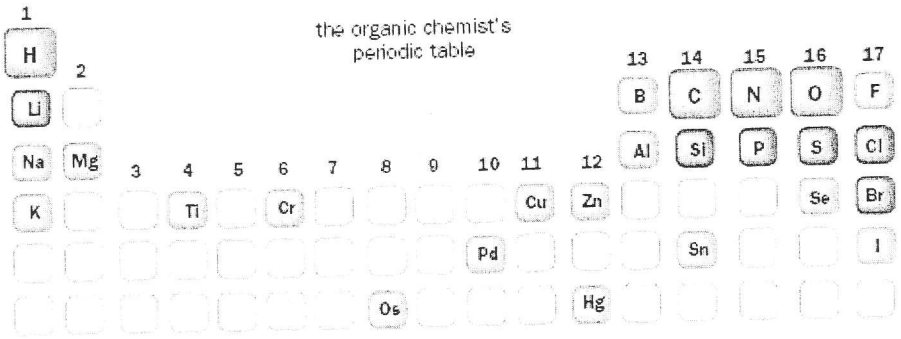

Elektronegatiivisuuksia: C 2.5, N 3.1, O 3.5, H 2.2, Cl 3.5, F 4.0.